NKE STRATÉGIAI VÉDELMI KUTATÓKÖZPONT
ELEMZÉSEK – 2014/16
1581 Budapest Pf: 15 Tel: 432-90-92 Fax: 432-90-58 e-mail: svkk@uni-nke.hu
ISSN 2063-4862

A 2014-es jubileumi Fragile (Failed) States Index és tanulságai

2014-ben a Found for Peace gondozásában immáron tizedik alkalommal jelent meg a világ 178 államát a működőképessége alapján rangsoroló lista. Az évforduló nemcsak az index koncepciójának és nevének újragondolását hozta magával, de lehetőséget nyújtott az elmúlt tíz év adatsorainak összevetésére, a folyamatok mélyebb elemzésére is.

2005-ben, amikor a washingtoni székhelyű, független Found for Peace alapítvány a Foreign Policy folyóirattal együttműködve elkészítette az első Failed States Indexet (FSI),[1] a bukott államok körüli politikai és szakmai diskurzus a fénykorát élte. A működésképtelen államok jelentette biztonsági kihívásokról, fenyegetésekről számtalan kötet és tanulmány látott napvilágot,[2] miközben a folyó nagy nemzetközi válságkezelő műveletek (Irak, Afganisztán, Koszovó, Kongói Demokratikus Köztársaság, Bosznia-Hercegovina) célja a legtöbb esetben egy-egy állami összeomlás következményeinek mérséklése volt. Az elmúlt tíz évben aztán több kritika is megfogalmazódott az elmélettel – és az államépítési gyakorlattal – kapcsolatban. Ennek egyik eleme volt, hogy a megközelítés alapvetően nyugati szemüvegen keresztül vizsgálja a jelenséget, óhatatlanul egyfajta civilizációs fölényt sugallva a fejlődő világ problémás államai felé. Emiatt a dehonesztáló *„bukott" (failed)*, *„összeomlott" (collapsed)* jelzőket felváltotta a *„gyenge" (weak)*, *„törékeny" (fragile)*, hazánkban pedig a kevésbé szerencsés *„működésképtelen"* melléknév. A másik vonulat nem is annyira az állami összeomlásra, mint a sikertelen államépítő műveletekre koncentrált, amelyek az óriási emberi és anyagi áldozatok ellenére sem tudtak felmutatni átütő sikereket. Ez napjainkra a koncepcióval szembeni kiábrándultsághoz, stratégiai fáradtsághoz és egyre óvatosabb problémafelvetéshez vezetett, nevezetesen, hogy a fenyegetés létezik ugyan, ám mivel nem sikerült megtalálni a megoldás módját, ameddig lehet, a nagyhatalmak igyekeznek elodázni a vele való szembenézést. Mindez magán a tényen azonban keveset változtatott: a világ számos országa Szomáliától Haitiig, Bosznia-Hercegovinától Afganisztánig küzd ma is funkcionális problémákkal, amelyek saját lakosságán kívül szomszédai számára is fokozott kihívást jelentenek.

Annak eldöntése persze, hogy mely országok is tartoznak a gyenge államok közé, mindig is komoly vitákat váltott ki a szakértők között. Éppen ezért az ezzel foglalkozó listák óhatatlanul a támadások kereszttüzében álltak. Nem volt ez másképp a Failed States Index eseté-

[1] Csiki Tamás tanulmánya 2009-ben már bemutatta a Failed States Index fő paramétereit, metodológiáját, így ebben az írásban csak a komolyabb változások esetében foglalkozom ezekkel. Csiki Tamás: A Failed States Index 2009. *Nemzet és Biztonság*, II. évf. (2009) 8. szám (szeptember), 87–93. o.

[2] A teljesség igénye nélkül néhány fontosabb külföldi és hazai munka: Államok és államkudarcok a globalizálódó világban. Szerk.: Marton Péter. Teleki László Intézet Külpolitikai Tanulmányok Központja. 2006; Beehner, Lionel – Young, Joseph: The Failure of the Failed States Index. *Worldpolicy.org,* 2012.07.17.; Chandler, David: International Statebuilding. The rise of post-liberal governance. Routledge, London – New York, 2010.; Conflict, Security and Development (King's College, London). Special Issue: Critical approaches and new methods in state building. Vol. 10, Number 4, September 2010.; Ghani, Ashraf – Lockhart, Clare: Fixing Failed States: A Framework fo Rebuilding a Fractured World. Oxford University Press, Oxford – New York, 2008; Helman, Gerald B. – Ratner, Steven R.: Saving Failed States. *Foreign Policy*, 89. (1993), 3–20. o.; Hettyey, András: Living with a Failed Statae: Somalia, the East African Regional Security Complex and the EU, Centre Européen de recherche pour la PESC, Sorbonne, 2012.; Lamere, Carolyn – Null, Schuyler: Another Year, Another Debate: Is the Failed States Index Simply Misnamed? *Newsecuritybeat.org*, 2012. 08.; Marsai Viktor: Az államkudarc jelensége a nemzetközi rendszerben. In Förköli Gábor – Máhr Borbála – Sági Tamás (szerk.): *Adsumus VIII. Tanulmányok a X. Eötvös Konferencia előadásaiból.* Budapest, 2010, 114–128. o.; Menkhaus, Ken: Somalia: State Collapse and the Threat of Terrorism. Oxford University Press, Oxford, 2004, Adalphi Paper 364; Ndulo, Muna – Grieco, Margaret (ed.): Failed and Failing States. The Challenges to African Reconstruction. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle Upon Tyne, 2010; Osman, Abdulahi A. – Souaré, Issaka K. (eds.): Somalia at the Crossroads. Challenges and Perspectives in Reconstructing a Failed State. Adonis and Abbey Publishers Ltd., London, 2007; Patrick, Stewart: Weak Links. Fragile States, Global Threats, and Internationl Security. Oxford University Press, Oxford – New York, 2011; Rotberg, R. I. (ed.): When States Failed. Princeton University Press, Princeton, 2003.

© MARSAI VIKTOR

ben sem. A 12 politikai, gazdasági és társadalmi főindikátort, azon belül pedig közel 100 alindikátort elemző lista végeredménye alapján – például az emberi jogi helyzet vagy a demokrácia állapota miatt – több olyan ország is rendszeresen gyenge minősítést kapott (Kína, Oroszország), amelyek stabilitásához aligha férhetett kétség. Szintén kritikaként merült fel, hogy a világ országainak rendszeresen közel kétharmada került a problémás tartományokba, ami óhatatlanul azt az érzést keltette a külső szemlélőben, hogy a Found for Peace munkatársai fölöslegesen szigorú kritériumok alapján állítják össze az indexet, hiszen a világ államainak döntő többsége a tapasztalatok alapján ha nem is kiválóan, de legalábbis kielégítően működik.

Az elmúlt időszakban maga a Found for Peace is igyekezett idomulni ezekhez a változásokhoz, és finomította kezdeti módszereit. 2005-ben a lista még csak 76 országot tartalmazott két fő *(riasztó – alert, fenyegetett – warning)* és ezek 3-3 alkategóriájában.[3] 2009-ben már 177 ország szerepelt négy fő kategóriában (az előző kettő mellett *mérsékelt – moderate* és *fenntartható – sustainable* elnevezésekkel) és tizenegy alkategóriában.[4] 2014-re a vizsgált entitások száma – Dél-Szudán időközbeni függetlenedésével – 178-ra nőtt, miközben a *mérsékelt* főkategória elnevezését *stabilra* változtatták *(stable),* és 12-re bővítették az alkategóriák számát.[5] Ez egyértelműen jelezte az index készítőinek azon szándékát, hogy enyhítsenek az FSI által sugallt negatív képen, és idomulva az empirikus tényekhez, az átnevezéssel növeljék a stabilnak tekinthető államok körét.

Azt, hogy milyen mértékben igyekeztek javítani az FSI pontosságát, jól jelzi, hogy az elsődleges számításokat végző program, a *Conflict Assessment Software Tool* (CAST) a 2009-es 90 000 után[6] 2014-ben már milliós nagyságrendű dokumentum (jelentés, elemzés, hír) alapján értékelte ki a 12 fő indikátort.[7] Immáron mind a négy fő kategória három-három alkategóriára oszlik, a lépcsők 10 pontonként követik egymást (más kérdés, hogy az utolsó, 10 pontos „legfenntarthatóbb" kategóriába nem került bele egyik vizsgált állam sem).[8] A lista elkészítésében a CAST mellett természetesen fontos szerepet játszanak más statisztikák is, amelyekkel a készítők korrigálják a szoftver által kalkulált eredményeket, végül pedig az elemzők a saját szempontjaik alapján is alakítanak a kvantitatív és kvalitatív elemeket ötvöző eredményeken.

Még mielőtt a konkrét rangsorra rátérnénk, fontos megvizsgálnunk a szerzők szándékát az indexszel. Ahogy Krista Hendry, az FSI egyik készítője hangsúlyozza, a lista készítői már a kezdetekkor tudták, hogy módszereik korlátozottak. Éppen ezért – bár mindent elkövettek ennek érdekében – fő céljuk nem egy megkérdőjelezhetetlen statisztika összeállítása volt, amelyben működőképességük alapján rangsorolják a világ államait, hanem hogy felhívják a figyelmet az állami diszfunkcionalitás globális problémáira. Ezáltal a téma a döntéshozók, döntés-előkészítők, szakemberek, kutatók homlokterében maradhatott, elősegítve annak megoldását, vagy legalábbis a kihívások mérséklését.[9] Hendry elemzése arra is rávilágít, hogy az FSI névválasztása félrevezető: mert bár az index vizsgálata az állami működőképességet állítja a középpontba, a kategóriák, amelyek alapján ezt értékelik, a *humán biztonság*[10] területéhez tartoznak, ahol a – klasszikus megközelítésmóddal ellentétben – az állam helyett az egyén lesz a vizsgálódás végső viszonyításai pontja. A Found for Peace vizsgálata alapján készülő rangsor valójában azt jelzi, hogy az egyes országok *állampolgárainak* humán biztonságát milyen mértékben biztosítja a központi adminisztráció, és hogy az állam mennyire képes/akarja ezt fenntartani és szavatolni. Így végső soron az index – és ebből származik sok félreértés – nem az *állam* stabilitását, hanem lakosai *humán biztonságát* vizsgálja. Ezért kerülhetnek erős államapparátussal rendelkező országok is – mint például Kína – viszonylag

[3] Found for Peace: The Failed States Index 2005. 2005.
[4] Found for Peace: The Failed States Index 2009. 2009.
[5] Found for Peace: Fragile States Index 2014. 2014.
[6] Csiki 2009, 1. o.
[7] Fragile States Index 2014, 3. o.
[8] Fragile States Index 2014, 4–7. o.
[9] Fragile States Index 2014, 8. o.
[10] A humán biztonságról lásd Biztonságpolitika – Biztonsági tanulmányok. Szerk.: Gazdag Ferenc. ZMNE, Budapest, 2011, 83–86. o.; Péczeli Anna: A humán biztonság elmélete és gyakorlata Kanada és Japán példáján. *Grotius.hu*, 2011.

gyengébb kategóriába, hiszen a centralizált közigazgatás gyakran elnyomó, autoriter, az egyén sebezhetőségét, jogbizonytalanságát növelő tendenciákkal párosul.

A Found for Peace munkatársainak másik célja az FSI-vel a figyelemfelkeltés mellett egyfajta monitoring és korai előrejelző rendszer működtetése azon tényezők összegyűjtésével, amelyek akár már középtávon is robbanással fenyegetnek az adott államban. Ezek az esetek többségében nem jelentik azt, hogy a kockázatok automatikusan fenyegetésekké válnának, ha nem kezelik őket, de az évenként kiadott eredmények összevetésével már jól szemléltetik, hogy adott esetben javuló, stagnáló vagy épp romló tendenciáról van-e szó. Márpedig különösen utóbbival szembesülve érdemes komolyan venni az FSI eredményeit. Ahogy az indexhez kapcsolódó elemzés fogalmaz, *„az állam gyengeségének és bukásának okai komplexek, de nem megjósolhatatlanok. Nagyon fontos, hogy a nemzetközi közösség megértse és nyomon kövesse azokat a körülményeket, amelyek gyenge és bukott államokat teremtenek – és hogy készen legyen megtenni a szükséges lépéseket ennek megakadályozására vagy legalábbis a törékeny államiság következményeinek mérséklésére."*[11]

Az évfordulóra időzített megújulás részét képezi az index új elnevezése is. Mivel a Found for Peace az FSI elkészítésekor igyekszik együttműködni a különféle kormányokkal, a „bukott állam" elnevezés használata egyre kellemetlenebbé vált.[12] Ráadásul, mint láttuk, a tudományos diskurzus is meghaladta ezt a formulát. Ugyanakkor az elnevezés már márkanévvé vált, ezért igyekezni kellett olyan új fogalmat találni, amelynek bevezetése a lehető legkisebb zökkenővel jár. A szakirodalom tálcán kínálta a *fragile* (törékeny) jelzőt, aminek következtében megmaradhatott az FSI rövidítés (vagyis az új elnevezés *Fragile States Index* lett). Emellett a pejoratív, kívülről sugallt, deklaratív „bukott" melléknév helyett a „törékeny állam" fogalmának használata politikailag jóval korrektebbnek, megengedőbbnek és semlegesebbnek tűnik. Már csak azért is, mert a bukásnak vannak felelősei (hiszen valaki/valami egy jobb állapotból bukik le egy rosszabba), míg a törékenység fogalma nem vonja maga után automatikusan a felelősök keresését, és nem feltételezi, hogy korábban sokkal jobb volt az adott állam helyzete. Sőt a törékenység nem zárja ki azt sem, hogy közben folyamatos fejlődés történik, és a kormányzat alapvetően jó irányba tereli a dolgokat. Mindezt a bukott állam kifejezés kizárja.

Ami a 2014-ben kialakult rangsort illeti, a legrosszabb (*very high alert* – nagyon magas riasztás) kategóriában öt afrikai államot találunk. Újdonság, hogy az eddigi első helyezettnek, a bukott államok tipikus példájaként számon tartott Szomália[13] hat év után átadta az elsőséget a polgárháborúba süllyedt Dél-Szudánnak. Mindez persze nem azt jelenti, hogy Szomáliában radikálisan javult volna a helyzet, bár a kalózkodás visszaszorulása és a központi kormányzat nemzetközi elismertsége némiképp javított értékein (összesen 1,3 ponttal): sokkal inkább arról van szó, hogy a világ legfiatalabb állama a hathatós washingtoni támogatás ellenére is anarchiába süllyedt, és képtelen volt felnőni az önálló államiság feladataihoz.[14] Dél-Szudán a negyedik helyről esett az elsőre összesen 2,3 pontnyi romlással. Még radikálisabb volt a Közép-afrikai Köztársaság ötpontos zuhanása a 9.-ről a 3. helyre, ami mögött a 2012 végén kitört, mára vallási alapúvá vált polgárháború áll. A Kongói Demokratikus Köztársaság és Szudán ehhez képest némiképp javítani tudtak eredményeiken.[15]

Ami 2013 nagy veszteseit illeti (a 2014-es Fragile States Index 2013. január 1. és december 31. közötti adatokkal dolgozik),[16] a legnagyobb mértékben Szíria és Líbia pontjai romlottak a Közép-afrikai Köztársaság után (sorrendben 5,3, 4,2, illetve 3,3). Különösen drámai a változás, ha az arab tavasz kitörése óta eltelt időszakot vizsgáljuk. 2011-ben Szíria még a 48. helyen állt, mára a 15.-re zuhant. Még rosszabbul szerepelt Líbia, amely az 50. helyről

[11] Fragile States Index 2014, 9. o.
[12] Fragile States Index 2014, 8. o.
[13] Búr Gábor: Gyenge államok és államkudarcok Afrikában. In Államok és államkudarcok a globalizálódó világban. Szerk.: Marton Péter. Teleki László Intézet Külpolitikai Tanulmányok Központja. 2006., 194–211. o., 196. o.; Menkhaus, Ken: Somalia: State Collapse and the Threat of Terrorism. Oxford University Press, Oxford, 2004, Adalphi Paper 364, 17. o.
[14] Fragile States Index 2014, 11. és 15. o.
[15] Fragile States Index 2014, 18–20. o.
[16] Fragile States Index 2014, 3. o.

mára a 11.-re került, különösen a fegyveres milíciák tevékenysége, a központi adminisztráció gyengesége és a kőolajkutak lezárása miatt. Érdekes, hogy nem csupán a fegyveres konfliktusaikról ismert államok kerültek be az előző évihez képest legtöbb pontot veszítő országok közé, hanem vezető nyugati hatalmak is: Franciaország a belpolitikai viharok, a gazdasági problémák, illetve a bevándorlás keltette feszültségek miatt 2,2 pontos romlással a hetedik legrosszabb eredményt produkálta 2014-ben, míg az Egyesült Államok 1,9-cel a nyolcadikat – holtversenyben Thaifölddel és Szingapúrral. Az index készítői arra is rámutatnak, hogy a húsz leginkább romló tendenciájú ország között megtaláljuk Svájcot, Svédországot, Hollandiát és Ausztriát is. Természetesen érdemes szem előtt tartanunk, hogy míg a változással együtt a lehetséges – legrosszabb – 120 pontból a Közép-afrikai Köztársaság 110,6-ot, Szíria 101,6-ot, vagy a szintén a legnagyobb mértékben romló helyzetű országok tízes csoportjába kerülő Dél-Szudán (2,3 pont, 6. hely) 112,9-et ért el, addig Franciaország 34,8 vagy az USA 35,4 pontjával még kényelmesen belefértek a „nagyon stabil" *(very stable)* kategóriába.[17]

Ami a javuló tendenciákat illeti, ennek tízes élvonalába érdekes módon zömében olyan államok kerültek bele – Irán, Kuba, Szerbia, Zimbabwe, Bolívia –, amelyek az elmúlt évben javítottak az Egyesült Államokkal fennálló viszonyukon. Ez Teherán esetében például a gazdasági szankciók könnyítésén és a politikai rendszer enyhülésén keresztül mutatkozott meg az ország FSI-pontjaiban.[18] Bár mindennek kétségtelenül van alapja, ez az eredmény is óhatatlanul azt sugallja, hogy a Found for Peace elemzői alapvetően washingtoni szemüvegen keresztül látják a világ folyását.

A 2013 és 2014 közötti változásokhoz képest árulkodóbbak az elmúlt tíz év adatainak összevetéséből levont tendenciák. Ezek alapján jól kirajzolódik az a minta, hogy a gyenge államiság megerősödése – hasonlóan az összeomláshoz – alapvetően *regionális* kontextusban történhet. Az FSI legnagyobb győztesei ugyanis a nyugat-balkáni, illetve a nyugat-afrikai államok. Előbbiek esetében a kilencvenes években két akut válságnak is szemtanúi lehettünk, amint az egykori Jugoszlávia dezorganizációjával fél tucat új állam jött létre. A folyamat csak 2008-ban látszott véget érni Koszovó függetlenségének kikiáltásával. Bár a térségben napjainkban is több békefenntartó misszió tevékenykedik, különösen Horvátország, Szerbia, Bosznia-Hercegovina, Macedónia eredményei sokat javultak az elmúlt években: Bosznia-Hercegovina például a 21. helyről a 86.-ra került.[19] Ugyanez mondható el Sierra Leone és Libéria kapcsán is. Előbbi 2005-ben még a legrosszabb 10 állam között szerepelt, míg 2014-re a 35. helyre tornázta föl magát, és hasonló mértékű javulást mondhat magáénak Monrovia is. Bár túlzás lenne azt állítani, hogy az említett két térség államai kikerültek volna a veszélyzónából – ennek ellenkezőjét az FSI-n elfoglalt helyeik is bizonyítják –, a javuló trendek mindenképp bizakodásra adnak okot, és megerősíteni látszanak azt a vélekedést, hogy hosszú távon – egy generáció alatt – igenis van esély eredmények felmutatására még a legtörékenyebb államok esetében is.[20] Ezt támasztják alá a posztszovjet térség mutatói is: a Szovjetunió szétesésével létrejött tizenöt államalakulat közül egy híján az összes fejlődő trendet mutatott az elmúlt évtizedben, tíz pedig bekerült közülük a harminc legtöbb értéket javító ország közé.[21] A kitörés lehetőségét bizonyítja az is, hogy tíz év alatt mindössze három olyan állam – Szomália, a Kongói Demokratikus Köztársaság és Szudán – akadt, amely egyszer sem tudott kikerülni a tíz legbukottabb állam közül.[22]

A skála másik végén a hanyatló trend 2005 és 2014 között leginkább az arab tavasz által érintett országokat sújtotta, Líbiát, Szíriát, Tunéziát, amelyek kétségtelenül az elmúlt időszak legnagyobb vesztesei. Mindez jól mutatja, hogy az arab tavasz mekkora cezúrát jelentett ezen országok stabilitására nézve. Ebbe a csoportba sorolható még Mali is, amelynek 2013-

[17] Fragile States Index 2014, 13. o.
[18] Fragile States Index 2014, 11. és 14. o.
[19] Fragile States Index 2014, 34–35. o.
[20] Fragile States Index 2014, 38. o.
[21] Fragile States Index 2014, 34. o.
[22] Fragile States Index 2014, 17. o.

as összeomlása egyenes ágon levezethető volt a líbiai káoszból.[23] Ebben a kategóriában találjuk meg a világ első „narkóállamát", Bissau-Guineát, a polgárháború mocsarába süllyedt Közép-afrikai Köztársaságot, vagy az akut belső válsággal küzdő Szenegált, Eritreát és Mozambikot. A fejlett világ állami közül Görögország került be ebbe a csoportba a tizedik helyen, összesen 11 pontnyi eséssel (Szíria 13, Mali 15,2, Líbia több mint 19 ponttal ért el rosszabb eredményt, mint 2005-ben).[24]

Az eredmények összevetése árnyalja azt a vádat is, amely gyakran éri az FSI-t, nevezetesen, hogy az egyes államok jólétét párhuzamba állítja azok stabilitásával. Bár a kettő között kétségkívül van összefüggés, mindez nem jelenti azt, hogy a gazdagság automatikusan együtt jár az indexen való előkelő hellyel. Ráadásul, míg a fejlődő államok értékei általában javultak – gyakran nem is keveset –, a világ harminc, az egy főre számított éves GDP alapján leggazdagabb állama közül húsznak az eredményei stagnáltak vagy hanyatlottak.[25] (Az egyetlen nagy nyugati hatalom, amely valóban sokat tudott fejlődni korábbi pozícióihoz képest, Németország: 9,1 ponttal javította 2005-ös értékeit).[26] Az FSI ugyanakkor önmagában nem ad kielégítő választ a fejlődő országokban megfigyelhető tendenciákra, nevezetesen, hogy egyesek – mint például Ghána, Kenya – miért képesek hasonló kondíciók mellett tartósan javuló pályára állni, míg mások szinte egyik pillanatról a másikra belezuhannak a káoszba (Líbia, Közép-afrikai Köztársaság, Szíria, Szenegál, Bissau-Guinea).[27]

Végül röviden szólnunk kell Magyarország listán elfoglalt helyről. Hazánk a 2014-es Fragile States Indexen 48,3 ponttal a 141. helyen, a „stabil" *(stable)* kategóriában szerepel – vagyis a legjobb 25%-ban. Közvetlen szomszédai Katar (48,9, 139.), Costa Rica (48,5, 140.), illetve Lettország (48, 142.) és az Egyesült Arab Emírségek (47,6, 143.) Ebben a kategóriában találjuk még többek között Szlovákiát, Észtországot, Lettországot, Olaszországot, Spanyolországot, Máltát vagy Lengyelországot (ezek mind valamivel jobb értékekkel rendelkeznek Magyarországnál).[28] 2013-hoz képest az ország értékei kis mértékben, 0,7 ponttal romlottak.[29] Hazánk 2014-ben a magasabb (tehát rosszabb) pontokat a következő területekre kapta: csoportsérelmek (diszkrimináció, etnikai alapú erőszak): 4,4; gazdasági fejlődés egyenlőtlenségei (társadalmi különbségek, jövedelmek elosztásának különbségei): 4,6; emberi jogok (sajtó- és vallásszabadság, emberi jogok, emberkereskedelem): 4,1; széthúzó elitcsoportok (hatalmi harc, politikai versengés): 4,9. A FSI értékei alapján a legaggasztóbb a gazdaság általános állapota (GDP, államadósság, munkanélküliség, egy főre eső GDP): 5,6; illetve az – egyébként meglehetősen tágan értelmezett – állami legitimitás kérdése (korrupció, választási rendszer, demokrácia szintje, tömegdemonstrációk, kábítószer-kereskedelem, hatalmi harc): 6.[30] Mindazonáltal 2005 és 2014 között hazánk értékei alig változtak, az FSI kategorizációja alapján is mindössze minimális romlásról (1,6 pont) beszélhetünk. Ehhez képest Ausztria értékei például 2,4, Norvégiáé 6,2, Belgiumé 8 ponttal gyengültek. Lengyelország ugyanakkor 5,8, Románia 5,7, Szlovákia 4,6 egységet javított az elmúlt évtizedben.[31] Összességében tehát elmondható, hogy az FSI tíz éves statisztikái alapján Magyarország államisága stabil.

Végeredményben megállapíthatjuk, hogy a jubileumi FSI alapos munka, amely igyekszik árnyalni a nyers statisztikai számsorokat, és a tízéves perspektívára támaszkodva trendeket, folyamatokat felmutatni. Ugyanakkor – ahogy maguk a szerzők sem tagadják – az index nem mindentudó orákulum, és számos kérdésre nem képes választ adni. Problémás, hogy bár a Found for Peace szakemberei egyfajta korai előrejelző rendszerként szeretnék működtetni az FSI-t, talán ez az a funkció, amelyre a legalkalmatlanabb, ugyanis az államok közel 2/3 tartozik a riasztó vagy fenyegetett kategóriába – márpedig ez kizárja a valóban célzott odafi-

[23] Lásd erről Marsai Viktor: Külföldi katonai beavatkozás Maliban – az Opération Serval és háttere. SVKK Elemzések, 2013/1.
[24] Fragile States Index 2014, 36. o.
[25] Fragile States Index 2014, 34. o.
[26] Fragile States Index 2014, 36. o.
[27] Fragile States Index 2014, 36. o.
[28] Fragile States Index 2014, 5. o.
[29] Failed States Index 2013.
[30] Fragile States Index 2014, 24. o.
[31] Fragile States Index 2014, 30–31. o.

gyelés lehetőségét. Kirívó példa erre Ukrajna, amely 2013-as adatai alapján még a viszonylag jobbnak számító 113. helyen szerepel, vagy Líbia, amely Togóval, Iránnal és Angolával van egy csoportban a 2014-es FSI-n. 2014 első hat hónapja alapján ez a két ország biztosan nem fogja megtartani pozícióját, bár míg Líbia esetében korábban is érzékelhettük a hanyatló trendet, Ukrajna esetében ez drámai hirtelenséggel jött. Ha a vizsgált 178 entitás közül 126 a problémás kategóriákba esik, az kizárja annak lehetőségét, hogy a különféle szereplők a listára támaszkodva igyekezzenek elkerülni a helyzet hanyatlását és újabb válságok kialakulását. Formai kritikaként róható fel az elemzés tördelése, ugyanis a szövegtestet gyakran úgy szakítják meg a táblázatok, hogy az írás – más elemzéseket is átugorva – csak több oldallal később folytatódik, ami nehezíti az olvasást.

Mindezek ellenére a 2014-es Fragile States Index hasznos olvasmány, ami több fontos trendre is rámutat, és összességében azt erősíti, hogy bár előrejelzésként nem mindig használható, de meglehetősen finom indikátorokat közöl az egyes országokról.

© MARSAI VIKTOR